

LITTLE WOMEN

Proposta didàctica de Ramon Breu

SINOPSI

A l'any 1868, en plena Guerra de Secessió Nord-americana, Jo March (Saoirse Ronan), una jove molt ambiciosa, visita l'editor Dashwood, de Nova York, per proposar-li la publicació d'un relat que la noia acaba d'escriure. Simultàniament, la seva germana petita, Amy (Florence Pugh), que es troba a París amb la seva tia, assisteix a una festa amb el seu amic i veí de la infància, Laurie. Les dues germanes, però, es veuran obligades a tornar a casa per un fet de màxima gravetat.

La trama comença amb una festa a la que només Meg (la germana gran), i Jo han estat convidades. És en aquella festa que Meg (Emma Watson), romàntica i somiadora, viu la seva fantasia de l'alta societat en la que no pertany, deixant sola a Jo, una jove rebel i inconformista. Allà coneix en Laurie (Timothée Chalamet), el nét del seu veí i amb qui immediatament crea una amistat impenetrable.

Al llarg de la pel·lícula es mostren els valors més altruistes que Marmee (Laura Dern) els inculca a les seves filles; el vincle que es crea entre la Jo i el Laurie i el sentiments que ell comença a desenvolupar cap a ella; l'enveja de la petita Amy cap a la seva germana Jo que la porta a cometre una acció reprobable; i el suport que les quatre germanes s'aporten mútuament en un temps durs i de transformació social.

Les imatges es van alternant entre passat i present, mostrant els canvis en les vides de les protagonistes: Una Meg casada per amor i la seva infelicitat per no poder sortir de la pobresa; una Jo lliure sense cap intenció de casar-se però torturant-se per l'eterna distància entre ella i qui un cop havia sigut la seva ànima bessona, la Beth, sempre tan dolça i dedicada als altres; i per últim, una Amy realista i amb un talent excepcional aturat per la inevitable idea de que com a dona, no pot escollir el seu destí.

FITXA DE LA PEL·LÍCULA

Títol original: *Little Women*

Any: 2019

País: Estats Units

Durada: 135 minuts

Direcció: Greta Gerwig

Guió: Greta Gerwig, basat en el llibre de Louisa May Alcott

Producció: Amy Pascal

Fotografia: Yorick Le Saux

Muntatge: Nick Houy

Música: Alexandre Desplat

Intèrprets: Saoirse Ronan (Jo March); Florence Pugh (Amy March); Emma Watson (Meg March); Eliza Scanlen (Beth March); Laura Dern (Marmee March); Thimotée Chalamet (Laurie); Tracy Letts (Mr. Dashwood); Bob Odenkirk (Father March); James Norton (John Brooke); Louis Garrel (Friedrich Bhaer); Jayne Houdyshell (Hanna); Chris Cooper (Mr. Laurence); Meryl Streep (Aunt March).

PANTALLA D'ACTIVITATS

1. Escriviu la sinopsi del film.
2. Analitzem els següents personatges:

	Característiques	Evolució al llarg del film	Aquest personatge em recorda a...
Jo			
Amy			
Meg			
Laurie			
Beth			
Tieta March			

3. El pare de los noies fa de voluntari de l'exèrcit del Nord a la Guerra de Seccesió Nord-americana. Quan es va produir aquesta guerra civil? Què es dirimia? Com es va acabar i que va significar la victòria d'un dels bàndols?
4. En el minut 6 veiem com l'Amy, a París, copia una famós quadre de la història universal de la pintura. Investigueu de quin quadre es tracta i quin és el seu autor.
5. Per què la Jo no signa el primer relat que li publiquen amb el seu nom?
6. Com és que en Friedrich li diu a la Jo que els seus relats no li agraden? Què pretén fer-li entendre?
7. A l'escola on va l'Amy, una alumna diu que, segons el seu pare, "la guerra és un malbaratament i que hauria de continuar existint l'esclavitud". Què en penseu?
8. També en aquella escola, el mestre li pega a l'Amy. Era una pràctica habitual als centres escolars del segle XIX?
9. Per què l'Amy li crema la novel·la a la Jo?
10. En un moment determinat de la pel·lícula, la mare, la Marmee, diu de les seves filles que "han de sortir al món i formar-se la seva pròpia opinió de les coses". Com caracteritzaríeu aquesta criteri de la mare? En un altre moment diu: "M'he passat la vida avergonyida del meu país", A què es refereix?
11. Al tram final de *Little Women*, la Jo crema tot el que havia escrit fins al moment i escriu una nova novel·la. De què tracta? Quina és, en realitat, aquesta novel·la?

12. Què fa la Jo amb la casa que la tieta March? Com valoreu aquest darrer gest de la tieta?
13. Al final de la pel·lícula, teniu la impressió que tota la història de les germanes que hem conegut ha estat un relat de la Jo? Per què?

LLENGUATGE I TÈCNiques AUDIOVISUALS

1. Identifiqueu, en els primer moments de la pel·lícula, un *tràveling lateral*.
2. En la seqüència del ball, minut 11, observem un moviment de càmera anomenat *steadicam*. En què consisteix? Què pretén aconseguir? Quin altre nom rep aquest moviment?
3. Durant tot la pel·lícula es van desenvolupant diferents *flashbacks*, com una mena de moviment pendular del relat. Però, què és un *flashback*? Quin és el recurs contrari?
4. La crítica ha valorat molt la fotografia del film, tant les tonalitats daurades que evocuen el passat com la cura de moltes de les escenes, que semblen quadres. Citeu tres moments en què les imatges semblen un quadre. Què creieu que volia aconseguir la directora?
5. En el minut 113, la banda sonora acompanya i potencia l'acció desenfrenada de la Jo. Busqueu en un altre moment de *Little Women* en què la música dona relleu a allò que s'explica.
6. En la part final del film, la Jo li escriu una carta a l'editor i, sorprenentment, la noia mira a la càmera i ens informa d'allò que diu l'escrit. Quan trobem un recurs similar?
7. *Little Women* va estar nominada als Òscars de 2019. Investigueu quines pel·lícules foren les guanyadores i opineu sobre la justícia d'aquests premis.

Vegeu el blog de suport: <http://llenguatgecinematografic.wordpress.com/>

TRÀVELING DE LECTURES

INCIS DEL FEMINISME

Davant de les definicions desafortunades que s'han fet del concepte *feminisme* resulta clarificador, abans de conèixer la història i l'evolució d'aquest moviment social durant la segona meitat del segle XX, remetre'ns a la definició que en fa Victoria Sau en la seva obra *Diccionario Ideológico feminista* que el defineix com «un movimiento social y político que se inicia formalmente a finales del siglo XVIII –aunque sin adoptar todavía esta denominación– y que supone la toma de conciencia de las mujeres como grupo o colectivo humano, de la opresión, dominación, y explotación de que han sido

y son objeto por parte del colectivo de varones en el seno del patriarcado bajo sus distintas fases históricas de modelo de producción, lo cual las mueve a la acción para la liberación de su sexo con todas las transformaciones de la sociedad que aquella requiera» (SAU: 1981).

Com exposa Victòria Sau, els orígens del moviment feminista, des d'una perspectiva eurocèntrica, cal situar-los a finals del segle XVIII, en el context de la Il·lustració i la Revolució Francesa com a primers intents de reivindicació dels drets de les dones com a ciutadanes del nou Estat-Nació, que no va portar amb la seva construcció cap millora en la situació de la població femenina. És més, va portar amb si un augment de les desigualtats, si més no, polítiques entre sexes, especialment amb l'aprovació del sufragi universal masculí que allunya encara més la igualtat jurídica entre sexes. Com a conseqüència, van sorgir algunes veus crítiques com les de Olimpia de Gouges, Mary Wollstonecraft, entre d'altres, que van reclamar drets civils, polítics i educatius.

Durant el segle XIX i el primer terç del segle XX, aquestes reivindicacions es van accentuar amb la Revolució Industrial i amb el desenvolupament del capitalisme que van continuar perpetuant a les dones en una situació d'inferioritat, donant lloc a la mobilització del col·lectiu femení en reclamació al dret de vot i que és el que es coneix com a sufragisme.

El punt d'inflexió del feminisme, però, va arribar amb la teoria de la sexualitat de la filòsofa Simone de Beauvoir l'any 1949 qui exposava que el sexe amb el que es neix no determina el comportament de les dones sinó que aquest és determinant segons l'educació. D'aquí i la seva coneguda cita "La dona no neix, se'n fa". A saber, segons Simone de Beauvoir es justifica la subordinació de la dona a través de la interpretació cultural de la reproducció.

Míriam Roma Garcia "Feminismes del segle XX i XXI: recorregut històric i teòric" 17-5-2018.

<https://aboriginemag.com/feminismes-del-segle-xx-i-xxi-recorregut-historic-i-teoric-i/>

Activitats

1. D'acord amb la definició que s'apunta a l'article, podem dir que la Jo és feminista? I la Amy?
2. Per què es diu que els canvis que va introduir la Revolució Francesa van empitjorar la situació de les dones?
3. Esteu d'acord amb l'opinió de Simone de Beauvoir?

“DONETES” LA POSSIBILITAT DE SER JO

Quatre germanes i una mare de família benestant vinguda a menys viuen seguint les seves pròpies normes a Concord, Massachusetts, durant la Guerra Civil Americana, mentre el pare és al front. Les peripècies de la Meg, la Jo, la Beth i l’Amy en el seu trànsit de l’adolescència a la maduresa han inspirat milions de lectores i ara reviu en la nova pel·lícula de Greta Gerwig, que arriba precedida de crítiques molt favorables.

Publicada el 1868 amb gran èxit, ampliada l’any següent amb una segona part i seguida per dues seqüeles, *Donetes* va ser considerada durant dècades una lectura femenina, sentimental i complaent. Però una mirada atenta permet descobrir trets d’un feminisme incipient que l’eleva per damunt de qualsevol etiqueta i que expliquen en part el fenomen.

L’escriptora i política Jenn Díaz va llegir la novel·la, a instàncies de l’editorial Lumen, d’adult, quan ja tenia ideologia. “Quan començo a llegir *Donetes* soc conscient que la majoria de gent que la té idealitzada és perquè ho ha fet a una determinada edat, amb una lectura neta. Jo hi arribo sent ja escriptora i considerant-me feminista”, explica. El primer contacte amb l’obra no li va resultar senzill: “Em va costar entrar-hi. Hi ha moments en què m’exaspero, amb determinats senyals adreçats a «apaivagar el mal humor, perquè no és propi d’una dona» o amb personatges dotats d’una bondat quasi naïf”.

No va ser fins que va llegir la biografia de l’autora que va canviar de punt de vista: “*Donetes* és una obra feminista que s’ha de posar en context, s’han d’entendre les condicions en què s’escriu i a quin públic va adreçat. Si no fos com és, amb les seves concessions, possiblement no s’hauria arribat a publicar i, per tant, no podríem reivindicar-la”, opina Díaz. I assenyala, com a exemple concret, el moment en què la mare confessa que a ella tampoc no li agrada fer les tasques domèstiques: “És revolucionari per a l’època i s’ha de posar en valor. Era molt difícil dir això i, probablement, les dones no burgeses trobaven una cert alliberament llegint el que pensaven, tot i que ho fessin igualment i fins i tot amb un somriure”.

Donetes no seria el que és sense Jo March, la segona de les germanes, la noia que, sense proposar-s’ho conscientment, desafia les convencions de l’època. Impetuosa i voluble, rebel i tendra, incorruptible en el seu compromís de ser ella mateixa, no hi ha cap lectora que en algun moment de la seva vida no hagi volgut ser Jo. “Em guanya la combinació de nena ambiciosa que es vol menjar el món amb la bondat. Això la fa molt entranyable. No és una amenaça per a les que no són Jo. És una amenaça per al patriarcat, per al sistema que oprimeix les dones... Però presentat d’una manera que no infligeix dolor, que no fa patir”, argumenta Díaz. La identificació es produeix tot i que les lectores no vulguin ser escriptores, ni aventureres, ni tinguin cap mena d’ambició artística, ni tan sols talent: “N’hi ha prou amb la possibilitat de ser Jo. Només el fet que existeixi aquest model de dona ja és molt”. De fet, ni la mateixa Jo

acaba sent escriptora, igual que moltes lectores no seran el que es pensaven que serien però “no hi fa res, podrien haver-ho sigut”.

Jenn Díaz veu engrunes de feminisme en dos dels moments més recordats de la novel·la i de les pel·lícules. El primer, quan Jo es talla els cabells, l'única cosa autènticament femenina que té, per aconseguir diners per ajudar el seu pare, ferit a la guerra: “No ho fa per revolució, però ho fa. L'autora se situa en un punt mitjà, diu les coses de la manera que es podien dir aleshores. Unes molles de feminisme, no podia fer-hi més. En aquest moment, penso que Alcott i jo parlem el mateix idioma: ella, per l'època, l'ha de camuflar, i jo, visibilitzar”. I el segon, quan Jo rebutja el seu veí i amic de l'ànima, Laurie Laurence, en una decisió que provoca astorament i decepció en la majoria de lectores, algunes de les quals fins i tot van escriure a Alcott indignades: “Crec que aquí és on l'autora es reivindica més que mai, perquè fins i tot les feministes volem que s'hi casi! Perquè a tothom li agrada el matrimoni per amor. I perquè és una relació construïda d'igual a igual. Això també és revolucionari per a l'època. Però és com si Alcott digués: «He d'aguantar». Es planta”.

Díaz ja sabia que la precedien un munt de reivindicadores de renom, “sense cap perfil comú ni nexa aparent entre elles”. Des de Simone de Beauvoir fins a J.K. Rowling, són moltes les intel·lectuals i escriptores que han declarat la influència decisiva que la lectura de *Donetes* va tenir en la seva vida i en la seva carrera. El cas més paradigmàtic és el de la filòsofa francesa, que, en la seva biografia (*Memòries d'una jove formal*), no deixa cap dubte sobre la petjada profunda que li va deixar el personatge de Jo: “Em vaig identificar apassionadament amb Jo, la intel·lectual. Brusca, angulosa, Jo pujava als arbres per llegir: era molt més viril que jo però compartia el seu horror per la costura i les feines de casa, el seu amor pels llibres. Ella escrivia i, per imitar-la, vaig començar els meus primers contes curts”.

També tenia *Donetes* en alta consideració l'escriptora Carson McCullers. Díaz, que se'n declara admiradora, aventura que el personatge de Frankie Addams (protagonista de la novel·la del mateix títol) és “una mena de Jo evolucionada, amb matisos, molt més fosca”. El cas més sorprenent potser és el de la rockera Patti Smith, “amb aquella duresa que té, quasi física”, segons l'escriptora catalana. Per a la cantant nord-americana, *Donetes* va ser una novel·la iniciàtica a la qual va retre homenatge en el 150è aniversari de la seva publicació amb un pròleg titulat *Aquella noia anomenada Jo March*, que conté sentències com aquesta: “Com moltes joves abans que jo, vaig trobar un model en algú que no s'assemblava als altres, que tenia una ànima revolucionària i, alhora, sentit de la responsabilitat”.

Cristina Fernández Cubas i Angeles Caso són dues escriptores més que reconeixen haver trobat inspiració en el llibre d'Alcott. També la periodista Rosa Maria Calaf, que diu: “S'ha de triar entre no fer res i lluitar per ser lliure. I les dones encara més. Això és el que em va ensenyar *Donetes*”.

L'adaptació que arriba dimecres a les pantalles s'allunya de la narració cronològica clàssica, amb un muntatge ambiciós que juga amb la temporalitat a

còpia de *flash-backs* i elaborades el·lipsis i amb una fotografia esplèndida que té alhora voluntat estètica i narrativa.

Gerwig, autora també del guió, aborda la complexitat de ser dona en un món on el matrimoni encara es veu com l'únic horitzó possible. Però va més enllà: és significatiu el moment en què Jo reclama una vida més enllà de l'amor romàntic. El relat és ple de llicències que, lluny de traïr l'esperit de la novel·la, l'intensifiquen. "Ningú podrà oblidar mai Jo March", diu la protagonista en una línia de diàleg afegida que no podria ser més profètica. Atès el caràcter autobiogràfic de la novel·la, la pel·lícula barreja amb habilitat les vides de Jo i Alcott i dona per cert que el final sentimental que l'autora decideix per a la seva heroïna va ser una imposició de l'editor.

El repartiment combina noms consagrats (Meryl Streep, Laura Dern) amb emergents (Florence Pugh) i reserva els dos seductors papers principals per als actors fetitxes de la directora, coprotagonistes de *Lady Bird*, la pel·lícula que la va donar a conèixer: Timothée Chalamet, un convincent Laurie, i una vibrant Saoirse Roan, que aprofita al màxim la possibilitat de ser Jo.

Louisa May Alcott (1832-1888) va créixer envoltada de les ments més obertes de la Nova Anglaterra de l'època. Escriptors i filòsofs com Thoreau o Emerson freqüentaven casa seva perquè el seu pare i preceptor, Amos Bronson Alcott, compartia amb ells els principis del transcendentalisme. Un corrent crític amb la societat contemporània i el materialisme que preconitzava la tornada a la natura i el desenvolupament de la consciència individual.

No és estrany, doncs, que fos una activa abolicionista i sufragista. Va treballar d'infermera durant la Guerra de Secessió, però la literatura va ser sempre la seva activitat principal. Al marge de novel·les juvenils, també va escriure relats gòtics per a adults sota l'ambigu pseudònim A.M. Barnard. No es va casar mai.

El cinema mut ja s'hi va interessar, amb dues pel·lícules el 1917 i el 1918. També hi ha diverses adaptacions per a la televisió. Però les tres versions més populars de *Donetes* a la pantalla són aquestes:

1933. Dirigida per George Cukor. En blanc i negre, amb Katharine Hepburn com la Jo somiada, una Jo de pel·lícula, perdurable.

1949. Amb direcció de Mervyn LeRoy. En tecnicolor, amb Elizabeth Taylor com a estrella i June Allyson com una improbable Jo, amb somriure càndid i serrell impossible.

1994. Dirigida per Gillian Armstrong. Winona Ryder va aconseguir una nominació a l'Oscar aportant dolçor i fragilitat a la seva Jo.

Marc Cortés "Donetes: La possibilitat de ser Jo". Diari Ara. 22-12-2019.

https://diumenge.ara.cat/diumenge/possibilibilitat-little-women_1_2606061.html

Activitats

1. Què vol dir que si la novel·la no hagués fet concessions no s'hagués pogut publicar?
2. Per què no casar-se amb en Laurie és, segons podem llegir a l'article, una mostra de feminisme?
3. Què us sembla que el final sentimental que l'autora decideix per a la seva heroïna fou una imposició de l'editor? Per què l'editor era partidari d'aquest final? Per què, en canvi, l'escriptora no ho era?
4. Compareu les versions cinematogràfiques de 1949 i la de 1994, amb la de 2019.

CONTRACAMP: ASPECTES DIDÀCTICS PER AL PROFESSORAT

Elements de debat i relacions que es poden establir

- La situació de les dones durant el segle XIX.
- Les convencions patriarcals i l'alliberament de les dones.
- L'educació tradicional.
- L'escriptura com element de realització personal i autoconeixement.
- Els inicis del feminisme.
- La generositat en les relacions personals.
- L'esforç i el sacrifici personal per aconseguir una societat millor.
- El cinema com element de sensibilització educativa i personal.

Objectius formatius

- Comprendre el film.
- Ser conscients de la importància de les pioneres per a la igualtat de la dona.
- Aproximar-nos al coneixement de la societat occidental del segle XIX.
- Valorar el significat alliberador del feminisme.
- Reflexionar sobre la ideologia dominant en la nostra societat i articular alternatives humanitzadores.
- Analitzar les característiques estètiques i ideològiques del cinema

Criteris d'avaluació

- Visionat atent, correcte i respectuós del film.
- Respondre adequadament a les qüestions de comprensió i de llenguatge cinematogràfic de forma reflexiva i interessada.
- Capacitat per relacionar i entendre les diferents problemàtiques socials plantejades en el film.
- Identificar els temes i subtemes del film.
- Lectura dels textos de la proposta didàctica i realització adequada de les activitats.
- Participació activa en els debats que es puguin suscitar.
- Expressió escrita i oral correcta de les feines proposades.